

ENTREVISTA

TOMEU PAYERAS: L'ART DEL CRIT

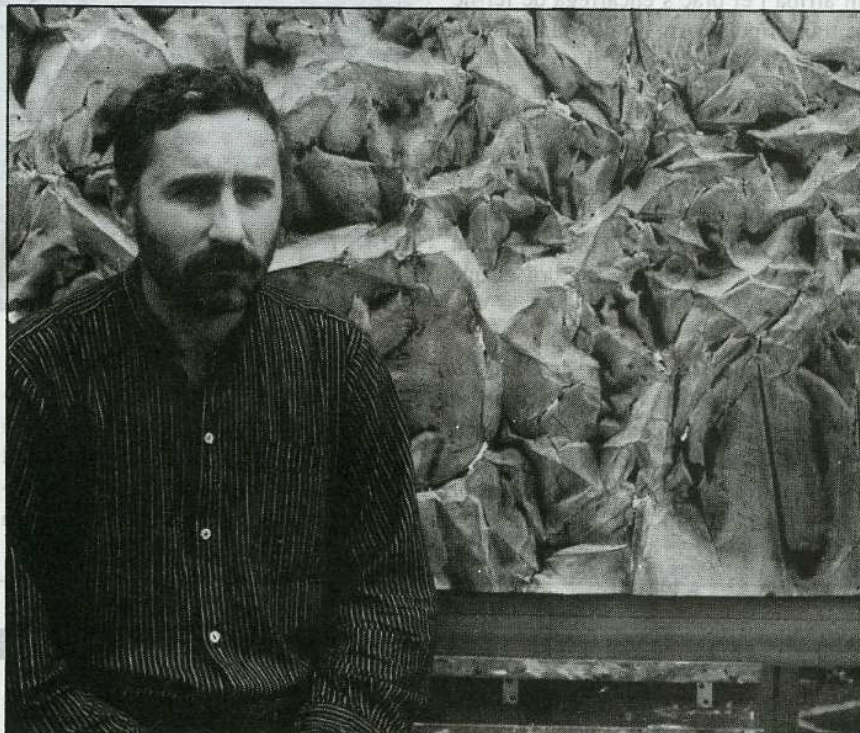
Joan Arrom i Nadal

En Tomeu Payeras Cifre és un home alt, d'ulls blaus, de rostre vangoghià, d'espatlles amples i de caminar desgarbat i peresós. Darrerament porta una vida ascètica dedicada a la pintura en el seu estudi del carrer Ramon Llull de Sa Pobla, lluny de la metròpoli, en un aïllament productiu que, com una torrentada, ha anat acaramullant un nombre increïble de pintures i objectes diversos de la seva creació que, si més no, de moment, ens dificulten el pas i els moviments. En Tomeu Payeras era professor d'institut a Pollença fins que els pinzells, finalment, s'imposaren als llibres.

--Cada any se'm feia més insuportable això de donar classes. Tenia el cap a dos llocs diferents i em produïa una esquizofrènia insofrible. No em va quedar més remei que triar, però ara sé que va esser una decisió encertada: guany menys de la meitat i treball el doble, però no em canviaria per ningú, ni que guanyàs cent vegades més.

--Si definir és un verb de tall lluent i afilat que cal utilitzar amb bon ull per clavar-lo en el lloc precís, per fer un tall net, que no esqueixi; definir l'Amo en Tomeu és una tasca doblement difícil i arriscada. No podia esser d'altra manera quan hom fa de la seva vida un joc de màscares permanent, fins a convertir-la en una vertiginosa roda de ganyotes per escapar, com de la fam, precisament d'una senzilla, còmoda i clara definició. Perquè, de quin Tomeu hem de parlar? Del professor de Biologia? De l'investigador? Del polític? Del rodamón? Del primer mallorquí que va nedar els 100 m. en menys d'un minut? De l'inventor de projectes estrafolaris? Del...?

--Quasi sempre he aconseguit el que volia, però amb constància i esforç. Hi ha coses que no m'han anat tan bé, per exemple la pintura.

"Tomeu l'Amo davant l'obra D-889 TIMIMOUN", 1989.

--En Tomeu són mil Tomeus però, per simplificar, ho deixarem en dos: en Tomeu Payeras Cifre i l'Amo en Tomeu, un heterònim a qui, a la manera del genial lusità Pessoa, hem de concedir l'autoria de més d'un mi-

lenar d'obres...

--Tot va començar un horabaixa de quan tenia setze anys: les muntanyes eren color de taronja sobre la badia i jo vaig córrer a comprar material empès per una necessitat imperiosa de pintar-

ho. Encara guard aquella primera obra, però no vaig quedar satisfet. Avui, després de vint-i-cinc anys, encara no ho estic, per això ho intent un dia darrere l'altre.

---...Perquè en Tomeu, l'Amo, és l'artista, el creador, mentre que en Tomeu Payeras és el professor, el científic: la intuïció i la raó respectivament; la força i la mesura; la irracionalitat i el seny; l'individualisme i la solidaritat...

--Un tal Da Vinci va dir que la pintura és una cosa mental. La realitat no deixa de canviar i el meu cervell tampoc, jo no el puc aturar. Abans intentava pintar el que veia, però sempre veia més del que pintava. Després vaig pintar el que pensava i sentia. Ara no n'estic molt segur, crec que utilitz el cos com antena per recollir el que m'arriba i el braç s'encarrega de fer-ne la transcripció. Ara no podria pintar un paisatge: en comptes d'un paisatge veig l'agressió que l'amenaça. Seria una hipocresia pintar-lo tal com és i no tal com el sent. A més, ja no estic per a floritures, el crit de la bellesa, quan hi ha milions de persones que es moren de fam, és un luxe de la inconsciència; en tot cas, és la bellesa del crit el que m'atreu, ara.

---...En Tomeu Payeras va al darrere de la vida, com tothom, argollat; l'Amo en Tomeu, emperò, va al davant tallant i fent camí com qui no coneix la por o qui sap si com qui la por li ve al darrere.

"Autoretrat. Sèrie Esquizofrènia", 1985.

--Jo som autodidacta, no m'agraden els estils, no m'agrada ni copiar-me a mi mateix. Quin era l'estil de Picasso? La mà sempre és la mateixa però jo no som dels que confonen

l'art amb l'habilitat de les extremitats davanteres. Sovint dibuix amb la mà esquerra, i quan aquesta n'aprenqui una mica hauré d'utilitzar els peus. Vivim a un món mecanitzat, adoram el braç del

Papers pintats

Marc i Motlures

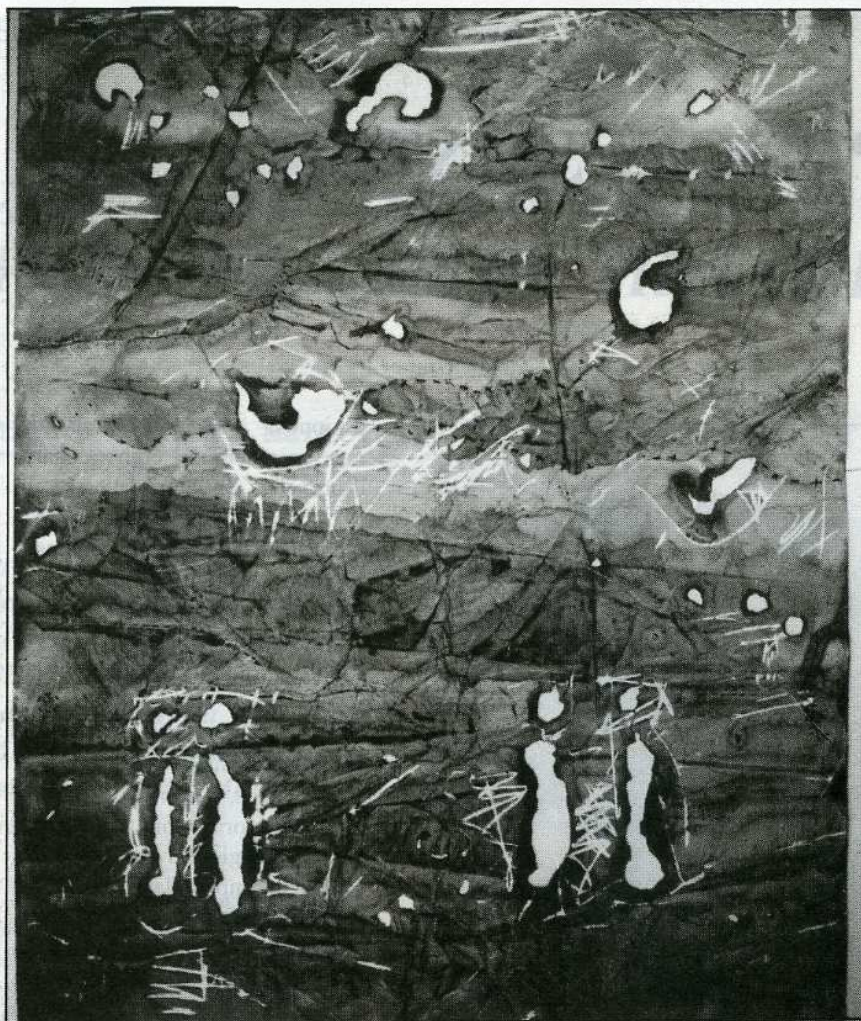
Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

"D-886 ¿¿...!!!", 1989.

robot que col·loca el pern amb precisió matemàtica; hi estic d'acord, a les màquines se'ls ha d'exigir la perfecció, però a les persones no. A mi m'agrada l'harmonia de la imperfecció, les obres perfectes no m'emocionen, no em semblen humanes.

--I la tècnica, que potser tampoc n'utilitzes?

--Més que de tècnica, hauria de parlar de tàctica. Faig tota la feina que puc, normalment unes deu hores diàries, però sempre tenc els parietals oberts, fins i tot quan dorm. De vegades, a les quatre o les cinc de la matinal m'aixec per apuntar una idea que no em deixa dormir. Per altra part, abans de pintar procur preparar el cos, relaxar-lo, desconnectar-lo, passejant i disposant el cervell per a la recepció.

Pens que és més important preparar el cos que la mà. Abans de pujar a l'estudi no sé mai si del capell en sortirà un colom, un conill o si tornaré a baixar amb les ales socarrades. És una aventura diària.

--Des del 73, has pintat un milenar d'obres i has fet un parell d'exposicions. Ara, des de fa uns mesos, prepares, amb la precisió d'un estrateg, l'atac a Ciutat, concretament a la galeria Tres d'Oros. Aquesta vegada s'han acabat les verbes, eh?

--Avui en dia la pintura és una professió pública que es practica damunt un escenari. En Bernareggi va pintar disset anys abans de fer una mostra a Ciutat. No conec cap músic que es compri un piano i en quinze dies faci un concert, però hi ha pintors

que en quinze dies fan una exposició. Jo he hagut d'esperar molts anys per estar segur que podia presentar i defensar públicament una proposta que consider seriosa i personal.

--Una proposta que, si no vaig errat, va més enllà de la simple exposició.

--En efecte, jo preferesc parlar d'una "cromomelografia". És un projecte ambiciós que intenta conjugar la pintura, la música, el vídeo i la literatura. La pintura, de vegades és com una camisa de força massa estreta per expressar tot el que voldria. Abans ja havia treballat amb l'arquitecte Pere Soler en la proposta de reconversió del mur de Berlín. Ara, per a aquest "Viatge a Albopàs", he col·laborat amb en Toni Caimari, que n'ha fet la música, i amb en Pere March, que en fa el vídeo. Hi haurà també una narració que estic a punt d'acabar.

--L'Amo en Tomeu és un artista d'impulsos gegantins. És un artista devorador, d'una espontaneïtat i una capacitat de creació sense mida. És, també, un artista que veu les coses amb una genial ingenuïtat, amb una claretat quasi irracional. És el foc, el llamp i el tro, però també la calma...

--L'art és una paraula que haurien d'esborrar dels diccionaris. És un concepte indefinible, il·limitable. A mi m'agrada trescar pel perímetre del que es considera art. Sovint percebo idees, moviments, ritmes, objectes... que per a mi ja són art, només cal observar-los, combinar-los adequadament. Art no és tan sols el que es pot vendre, hauríem d'ampliar el concepte de la paraula art fins que es pogués escriure amb minúscula.

--...L'Amo en Tomeu, el pintor, ve d'un llarg viatge des del fons de la matèria, passant per la seva contemplació des de la talaia de la solitud, fins a arribar al cim o al cau de l'esperit, al cau del crit que escup en mil formes i colors sobre l'angoixa arrugada dels papers que ara ens presenta. ■

Joan Arrom Nadal és crític d'art.